

KORRALDUS

02.07.2024 nr DM-128277-8

Üldgeoloogilise uurimistöö loa nr YGUL/521950 väljastamise korraldus

1. OTSUS

Arvestades punktides 2 ja 3 toodut ja võttes aluseks maapõueseaduse § 26, keskkonnaministri 30.09.2020 määruse nr 47 "Keskkonnaameti põhimäärus" lisa 13 punktid 2.1 ja 2.5.4 ja Keskkonnaameti peadirektori 10.12.2020 käskkirja nr 1-1/20/232 "Keskkonnaameti teabehalduse kord" punkti 4.3 ning tuginedes Eesti Geoloogiateenistuse taotlusele otsustan:

1.1. Anda Eesti Geoloogiateenistusele (registrikood 77000387) üldgeoloogilise uurimistöö luba nr YGUL/521950 kehtivusajaga 5 aastat.

1.2. Käesolev korraldus jõustub teatavakstegemisest.

2. ASJAOLUD

Eesti Geoloogiateenistus (registrikood 77000387, aadress F. R. Kreutzwaldi 5, Rakvere, Lääne-Virumaa) esitas Keskkonnaametile taotluse üldgeoloogilise uurimistöö loa saamiseks, FIONA uuringu jaoks fosforiidiproovide võtmiseks (registreeritud keskkonnaotsuste infosüsteemis KOTKAS 24.04.2023 numbriga DM-128277-1).

Teadus- ja Arendusnõukogu otsustas 04.10.2022 soovitada valitsusel rahastada fosforiidi ja kaasnevate ressursside teadus- ja arendusuuringut (edaspidi **FIONA**). Vastavasisuline otsus tehti valitsuse 02.03.2023 istungil.

Üldgeoloogilise uurimistöö raames puuritakse alale täiendavad uuringupuuraugud, kus maavara esinemine ja kvaliteet on teada. Üldgeoloogilise uurimistöö põhieesmärk on Kallavere kihistu fosforiidiproovi kogumine teadus- ja arendusuuringuks. Eelnevate üldgeoloogiliste tööde käigus kogutud kivimmaterjali kogus pole piisav, et läbi viia teadus- ja arendusuuringu käigus planeeritavaid tehnoloogilisi katseid.

Piisavas koguses kivimmaterjali saamiseks soovitakse puurida Lääne-Virumaal, Rakvere vallas kuni 24 uut uuringupuurauku sügavuseni kuni 50 meetrit Aru-Lõuna lubjakivikarjääri põhjaosas. Puuraukude sügavus on valitud selliselt, et see ulatuks Kallavere kihistu lamamisse.

Uute puuraukude asukohad valitakse varasemate puurimiskohtade lähedusse eesmärgiga saada kivimmaterjal, mis iseloomustab FIONA uuringuala keskmist väärtust.

Taotletava uuringuruumi teenindusala lahustükkide kogupindala on 9,70 ha. Uuringuruum jaguneb kaheks lahustükiks: Fiona I (pindala 4,95 ha) ja Fiona II (pindala 4,75 ha). Taotletav uuringuruumi teenindusala asub katastriüksustel Aru-Lõuna paekarjäär (tunnus 77002:001:0037; sihtotstarve mäetööstusmaa 100%) ja Aru-Põhja paekarjäär (tunnus 77002:001:0270; sihtotstarve mäetööstusmaa 100%). Mõlemad katastriüksused kuuluvad riigiomandisse, mille riigivara valitseja on Regionaal- ja Põllumajandusministeerium ning volitatud asutus Maa-amet.

Taotletava uuringuruumi teenindusala kattub täielikult Toolse fosforiidimaardla (maavarade registri registrikaart nr 193) fosforiidi passiivse tarbevaru 10. plokiga ning osaliselt Kunda lubjakivimaardla (maavarade registri registrikaart nr 18) ehituslubjakivi aktiivse tarbevaru 2., ehituslubjakivi passiivse tarbevaru 4. ja tsemendilubjakivi passiivse tarbevaru 3. plokkidega.

Taotletava uuringuruumi teenindusala lahustükkide lõunaosad asuvad Aru-Lõuna lubjakivikarjääri (kaevandamisloa nr KMIN-050; loa omaja Heidelberg Materials Kunda AS; kehtiv kuni 05.11.2028) mäeeraldisel. Eelnimetatud mäeeraldise teenindusmaa kattub täielikult läänepoolse lahustükiga ja osaliselt idapoolse lahustükiga.

Puurimistöode käigus rajatakse kuni 15 suure diameetriga uuringupuurauku (puuraugu diameeter kuni 1500 mm). Lisaks rajatakse kuni 5 PQ diameetriga (südamik kuni 85 mm) uuringupuurauku ja kuni 4 kuni 280 mm diameetriga uuringupuurauku hüdrogeoloogilisteks mõõtmisteks. Südamikpuurimisega valideeritakse kivimikihtide sügavused ning fosforiidikihi kvaliteet, et tagada esindusliku proovimaterjali kättesaamine suure läbimõõduga uuringupuuraukudest. Tööde käigus kirjeldatakse puursüdamike geoloogilised läbilõiked ning teostatakse kivimite geokeemiline uuring.

Hüdrogeoloogilisteks mõõtmisteks rajatavates puuraukudes mõõdetakse veetasemed ja vajadusel võetakse proove vee keemiliseks analüüsiks. Hüdrogeoloogilisteks mõõtmisteks rajatavad puuraugud jäetakse ajutiselt lahti põhjavee info kogumiseks ja suletakse hiljemalt uurimistöö loa kehtivusaja lõpuks. Üldgeoloogilise uurimistöö raames on plaanis koguda kuni 50 tonni fosforiiti, kuni 2 tonni graptoliitargilliiti ja kuni 2 tonni glaukoniitliivakivi. Suure diameetriga puurimisel võetakse fosforiit välja 0,5 m kuni 1 m sammuga, et tagada esindusliku proovi saamine. Kogutud kivimmaterjal homogeniseeritakse ja seejärel pakitakse suurtesse kottidesse (*big bag*), kaaluga umbes 1-2 tonni, ning transporditakse ja ladustatakse Eesti Geoloogiateenistuse hallatavasse Arbavere uurimiskeskusesse.

Suure diameetriga puuraukudest kogutakse kivimimaterjal, mille maht tuleb asendada inertse materjaliga. Poorsemad, vett juhtivad kivimid asendatakse liivaga, ning vettpidavad kivimid asendatakse saviga. Suure diameetriga puuraukude Kallavere kihistu, kust võetakse välja fosforiidi kivimimaterjal, täidetakse liivaga. Türisalu, Varangu ja Leetse kihistu, täidetakse saviga. Aukudest kust graptoliitargilliidi proovi ei koguta segatakse see betooni sisse ja paigutatakse savikihi peale. Ülejäänud puurauk täidetakse väljatud materjaliga kivimikihte eraldamata, kuid võimalusel pannakse materjal tagasi samale looduslikule tasemele ning taastatakse võimalikult looduslähedane olukord.

Rajatavate puuraukude asukohad ei kattu kitsendusi põhjustavate objektidega ega nende piiranguvöönditega.

Eesti Geoloogiateenistuse esitatud taotluse seletuskirja kohaselt ei ole taotletava üldgeoloogilise uurimistöö eesmärk maavarade otsing, uute maardlate moodustamine ega maavaravarude arvele võtmine, vaid on maapõueseaduse § 4 lg 1 alusel käsitletav maapõue geoloogilise ehituse selgitamise eesmärgil teostatava teadusuuringuna.

Taotluse juurde on lisatud Eesti Geoloogiateenistuse selgitus, mille kohaselt järgitakse kõiki keskkonnakaitse ja ohutustehnika nõudeid ning keskkonnale olulist negatiivset mõju ei tekitata ning kaitsealuseid loomaliike, loodusalasid, vääriselupaikasid ega püsielupaikasid uuringuga ei kahjustata.

3. KAALUTLUSED

Maapõueseaduse (edaspidi **MaaPS**) § 4 järgi on üldgeoloogiline uurimistöö maapõue geoloogilise ehituse selgitamise eesmärgil tehtav teadusuuring või geoloogiline töö. MaaPS § 17 lõike 1 järgi on üldgeoloogiline uurimistöö lubatud uurimistöö loa alusel, välja arvatud selline üldgeoloogiline uurimistöö, kus välitöid ei ole kavandatud või need piirduvad looduslike või tehispaljandite kirjeldamisega ning kivimi uurimiseks paljandist või puursüdamikust võetud kivimi tükide või maapinnalt kivististe kogumisega. MaaPS § 27 järgi esitatakse üldgeoloogilise uurimistöö loa saamiseks loa andjale taotlus. MaaPS § 26 kohaselt annab üldgeoloogilise uurimistöö loa Keskkonnaamet.

MaaPS § 29 kohaselt toimub avatud menetluses üldgeoloogilise uurimistöö loa andmine maavara otsinguks. Antud juhul ei taotleta üldgeoloogilise uurimistöö luba maavara otsingu eesmärgil, seega ei lahendata üldgeoloogilise uurimistöö loa taotlust avatud menetluses.

Keskkonnaamet kontrollis taotleja esitatud taotlusmaterjalide vastavust MaaPS ja keskkonnaministri 09.01.2020 määruses nr 1 „Üldgeoloogilise uurimistöö loa ja geoloogilise uuringu loa taotluse esitamise kord, täpsustatud nõuded taotluse kohta, loa andmise kord ning taotluse ja loa andmekoosseis“ (edaspidi määrus nr 1).

Üldgeoloogilise uurimistöö loa taotlust on kontrollinud MaaPS § 27 lõike 2 alusel keskkonnaregistri maardlate nimistu volitatud töötleja, Maa-amet. Maa-amet palub 30.04.2024 kirjas nr 9-3/24/5722-2 (KOTKAS 30.04.2024 numbriga DM-128277-2) Keskkonnaametil täiendavalt analüüsida, kas esitatud taotluse vorm on valitud õigesti.

Keskkonnaamet on seisukohal, et tehtavate uuringutööde eesmärk ei ole maavara kaevandamisväärseks arvele võtta, vaid neid tehakse teadusuuringute jaoks vajalikus koguses kivimaterjali saamise eesmärgil. Seega on Keskkonnaamet seisukohal, et FIONA uuringu taotlus vastab üldgeoloogilise uuringu eesmärkidele.

MaaPS § 27 lõike 3¹ kohaselt teavitab loa andja üldgeoloogilise uurimistöö loa taotluses toodud

uuringuruumi ja selle teenindusala asukohast viivitamata riigivara valitsejat ja riigi kinnisvararegistris registreeritud kinnisasja kasutusõigust omavat isikut. Antud juhul on riigivara valitsejaks Maa-amet. Keskkonnaamet edastas FIONA uuringuloa taotluse Maa-ametile 24.04.2024 kirjaga nr DM-128277-1.

MaaPS § 35 lõike 2 punkt 1 sätestab, et üldgeoloogilise uurimistöö loa andmisest keeldutakse, kui taotlejale on määratud karistus kaevandamisjäätmete käitlemise nõuete eiramise eest ja selle andmed ei ole karistusregistrist kustutatud. Keeldumise alus on kontrollitud menetluse käigus ning Eesti Geoloogiateenistus ei ole karistusregistrisse kantud kaevandamisjäätmete käitlemise nõuete eiramise eest (karistusregistri andmed seisuga 29.05.2024).

MaaPS § 17 lõigete 3 ja 4 järgi võib uurimistööd ja geoloogilist uuringut korraldada ja juhtida selleks teadmisi, oskusi ja kogemusi omav isik. Üldgeoloogilise uurimistöö loa või uuringuloa alusel võib hüdrogeoloogilisi töid teha isik, kellel on veeseaduse (edaspidi **VeeS**) § 208 punkti 1 kohane tegevusluba. Seega peab Eesti Geoloogiateenistusel olema hüdrogeoloogiliste tööde teostamiseks VeeS § 208 punkti 1 kohane tegevusluba.

Keskkonnamõju hindamise ja keskkonnajuhtimissüsteemi seaduse (edaspidi **KeHJS**) § 11 lõigete 3 ja 4 kohaselt on keskkonnamõju hindamine (edaspidi **KMH**) kohustuslik KeHJS § 6 lõike 1 tegevuste korral, KeHJS § 6 lõikes 2 nimetatud tegevuste korral tuleb kaaluda KMH algatamist või algatamata jätmist lisades otsusele KeHJS § 6 lõike 3 kohase eelhindamise tulemused. KeHJS § 6 lõike 2 loetelu on § 6 lõike 4 alusel täpsustatud Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrusega nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ (edaspidi **määrus nr 224**) ja KeHJS § 6 lõikes 2¹ viidatud tegevuse korral õigusaktis sätestatud tegevusloa taotluse menetlemise aja jooksul, kuid hiljemalt 90. päeval pärast KeHJS § 61¹ lõikes 1 loetletud teabesaamist. Loa taotleja kavandatav tegevus ei kuulu KeHJS § 6 lõike 1 ega ka määruse loendisse, mistõttu KeHJS § 3, § 6, § 11 lõigete 3 ja 4 ning määruse alusel ei ole antud juhul KMH algatamine kohustuslik, samuti ei ole vajalik eelhindamine ning KMH vajalikkuse kaalumine.

Kuna tegemist ei ole avatud menetlusega, ei avaldanud Keskkonnaamet üldgeoloogilise uurimistöö loa menetluse algatamise teadet ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

Üldgeoloogilise uurimistöö loa andja kohustus on selgitada välja kõik asjaolud, millel on otsuse tegemisel määrav tähtsus. Üldgeoloogilise uurimistöö luba antakse, kui keeldumiseks ei esine seaduses sätestatud kaalukat põhjust. Üldgeoloogilise uurimistöö loa andmisest keeldumise alused selgitab välja loa andja. Keskkonnaametile teadaolevalt puuduvad antud menetluses MaaPS §-s 35 sätestatud üldgeoloogilise uurimistöö loa andmise keeldumise alused.

Kuna ei ole tegemist avatud menetlusega, ei pane Keskkonnaamet avalikkusele tutvumiseks välja õigusakti eelnõud koos asjasse puutuvate oluliste dokumentidega ega avalda vastavat teadaannet ametlikus väljaandes Ametlikud Teadaanded.

FIONA uuringuala ei kattu kitsendusi põhjustavate objektidega ega nende piiranguvöönditega.

FIONA üldgeoloogilise uurimistöö uuringuloale kantakse järgmine täiendav tingimus:

1. Üldgeoloogilise uuringu käigus tehtavad tööd, nende maht ning ajakava leppida kokku Heidelberg Materials Kunda AS-iga.

Haldusmenetluse seaduse § 40 lõike 1 alusel peab loa andja andma enne haldusakti väljastamist menetlusosalisele võimaluse esitada kirjalikus, suulises või muus sobivas vormis asja kohta oma arvamus ja vastuväited. Keskkonnaamet küsis Eesti Geoloogiateenistusest 29.05.2024 kirjaga nr DM-128277-3 arvamust või vastuväiteid üldgeoloogilise uurimistöö loa andmise eelnõule.

Tulenevalt asjaolust, et taotletav uuringuruum kattub osaliselt Aru-Lõuna lubjakivikarjääri mäeeraldisega, küsis Keskkonnaamet arvamust ka riigivara volitatud asutuselt (Maa-amet), kohaliku omavalitsuse üksuselt (Rakvere Vallavalitsus) ning Aru-Lõuna lubjakivikarjääri keskkonnaloa nr KMIN-050 omajalt Heidelberg Materials Kunda AS-ilt.

Eesti Geoloogiateenistus nõustus 31.05.2024 kirjaga nr 9-3/24-117 (KOTKAS 04.06.2024 numbriga DM-128277-4) Keskkonnaameti poolt koostatud üldgeoloogilise uuringuloa andmise eelnõuga.

Rakvere Vallavolikogu andis 19.06.2024 otsusega nr 114 (KOTKAS 21.06.2024 numbriga DM-128277-7) tingimusliku nõusoleku üldgeoloogilise uuringuloa andmise eelnõule.

Rakvere Vallavolikogu otsus nr 114 sisaldab järgnevaid tingimusi:

1. Teha Keskkonnaametile ettepanek anda tegevusele eelhindang keskkonnamõju väljaselgitamiseks.

Keskkonnaameti hinnangul puudub antud menetluses nii kohustus kui vajadus keskkonnamõju hinnata läbi eelhindangu või KMH. Vastavalt Vabariigi Valitsuse 29.08.2005 määrusele nr 224 „Tegevusvaldkondade, mille korral tuleb anda keskkonnamõju hindamise vajalikkuse eelhindang, täpsustatud loetelu“ § 3 lg 3 peab eelhindangu koostama süvapuurimistele, mille sügavus on üle 1000 m. FIONA uuring sinna alla ei liigitu. Keskkonnaamet arvestas käesoleva üldgeoloogilise uuringuloa andmise eelnõud koostades ka võimalike keskkonnamõjudega.

Planeeritav uuring toimub kehtiva keskkonnaloaga töötava Aru-Lõuna lubjakivikarjääri alal (kaevandamisloa nr KMIN-050; loa omaja Heidelberg Materials Kunda AS; kehtiv kuni 05.11.2028) ning vähesel määral Aru-Põhja lubjakivikarjääri alal. Mõlema katastriüksuse sihtotstarve on 100% mäetööstusmaa. Üldgeoloogilised välitööd toimuvad lühiajaliselt päevasel ajal. Tehtav uuring ei tekita enda olemuse poolest (ega ka kaevandamistegevusega kumulatiivselt) lähimatele majapidamistele ega ümbritsevale keskkonnale täiendavaid häiringuid müra, vibratsiooni ega tolmu suhtes. Erinevate veekihtide kaitsmiseks ning nende segunemise vältimiseks kasutatakse suurediameetriseliste puuraukude puhul manteltoru. Peale puurtööde tegemist ning proovi võtmist suletakse puuraugud inertse materjaliga (välja arvatud veeseireks rajatavad puuraugud, mis suletakse hiljemalt loa kehtivuse lõpuks).

Poorsemad, vett juhtivad kivimid asendatakse liivaga, ning vettpidavad kivimid asendatakse saviga. Suure diameetriga puuraukude Kallavere kihistu, kust võetakse välja fosforiidi kivimimaterjal, täidetakse liivaga. Türisalu, Varangu ja Leetse kihistu, täidetakse saviga. Puuraukudest kust graptoliitargilliidi proovi ei koguta segatakse see betooni sisse ja paigutatakse savikihi peale. Ülejäänud puurauk täidetakse väljatud materjaliga kivimikihte eraldamata, kuid võimalusel pannakse materjal tagasi samale looduslikule tasemele ning taastatakse võimalikult looduslähedane olukord.

Antud juhul viib uuringutegevusi läbi Eesti Geoloogiateenistus, kuhu on koondunud ühtede parimate maapõue teadmiste ja taustaga inimeste kollektiiv Eestis. Seega on Keskkonnaamet veendunud, et uuringud viiakse läbi vastutustundlikult ning võimalikke riske vältides.

Arvestades suhteliselt väikest uuringutööde mõju, ei pea Keskkonnaamet vajalikuks antud juhul täiemahulist keskkonnamõjude hindamise eelhinnangut läbi viia ja puurimissügavust planeeritust vähendada.

Keskkonnaamet kontrollib uuringute läbiviimist paikvaatlusega. Samuti tuleb uuringute puuraukud peale uuringute lõppu nõuete kohaselt sulgeda ning nende sulgemisest esitada Keskkonnaametile uuringupunktide likvideerimise akt. Antud akti täitmise kohta teeb Keskkonnaamet järelkontrolli.

2. Teha Keskkonnaametile ettepanek piirduda üldgeoloogilise uurimisloa andmisel uuringupuuraukude puurimissügavusega kuni 30 meetrit.

Üldgeoloogilise uurimistöö loa alusel ei saa maavara arvele võtta. FIONA uuringu puhul on tegu ainult teadusliku uuringutöö ja geoloogilises kaardistamise eesmärgil taotletava loaga.

Eesti Geoloogiateenistus taotles puuraukude maksimaalseks sügavuseks kuni 50 meetrit. See on arvestatud varuga. Eeldatavalt nii sügavale ei puurita, ent kuna Eesti Geoloogiateenistus lähtub mudelarvutustest ning realselt ei ole teada, kui sügaval ja millise paksusega valitud asukohtades maavara kihid olla võivad, ei ole mõistlik puuraukude sügavust piirata 30 meetrini. Sellisel juhul võib tekkida olukord, kus vajalik kiht ei ole uuringu käigus täielikult läbi puuritud, ent uuringuluba seab sügavuse piirangud ning uuringu teostaja peab hakkama loa muutmist taotlema, et enda tööd korrektselt ja keskkonnale ohutult läbi viia.

Üle 30 meetri sügavusi puurauke uuringute tegemise eesmärgil on Eestis tehtud varemgi ning tegemist ei ole millegi uue ning ainulaadsega. Võrdluseks võib tuua näiteks Narva karjääris tehtud 16 manteltoruga varustatud tehnilist puurauku sügavusega ca 37,0-42,3 m (riigihanke viitenumber 163142).

Teadusuuringute tegemine aitab suurendada teadmisi meid ümbritseva suhtes ning sellega saame paremat teavet, et tulevikus keskkonnariske majandustegevuse planeerimisel ette näha. Seega on oluline, et teadusuuringute tegemine ning keskkonnast info kogumine teadusuuringute ja geoloogilise kaardistamise eesmärgil Eestis ei oleks piiratud.

Keskkonnaamet ei nõustu Rakvere Vallavolikogu soovitusel piirata uuringupuuraukude sügavust 30 meetrini.

3. Jälgida uuringupuuraukude omavahelist kaugust, et välistada vaheseinte varisemisoht.

Keskkonnaamet nõustub esitatud tingimusega ning seab selle üldgeoloogilise uuringuloa kõrvaltingimuseks.

4. Teavitada Rakvere Vallavalitsus enne puurimistöödega alustamist.

Keskkonnaamet nõustub esitatud tingimusega ning seab selle üldgeoloogilise uuringuloa kõrvaltingimuseks järgneval kujul:

Teavitada Rakvere Vallavalitsust ja Keskkonnaametit enne puurimistöödega alustamist.

5. Võimaldada Rakvere Vallavalitsuse esindajatel puurimistööde ajal tööde teostamist vaadelda.

Keskkonnaamet nõustub esitatud tingimusega ning seab selle üldgeoloogilise uuringuloa kõrvaltingimuseks järgneval kujul:

Võimaldada Rakvere Vallavalitsuse ja Keskkonnaameti esindajatel puurimistööde ajal tööde teostamist vaadelda.

Kokkuvõtvalt

Keskkonnaamet seab üldgeoloogilisele uuringuloale nr YGUL/521950 järgnevad täiendavad tingimused:

1. Üldgeoloogilise uuringu käigus tehtavad tööd, nende maht ning ajakava leppida kokku Heidelberg Materials Kunda AS-iga.
2. Jälgida uuringupuuraukude omavahelist kaugust, et välistada vaheseinte varisemisoht.
3. Teavitada Rakvere Vallavalitsust ja Keskkonnaametit enne puurimistöödega alustamist.
4. Võimaldada Rakvere Vallavalitsuse ja Keskkonnaameti esindajatel puurimistööde ajal tööde teostamist vaadelda.

VAIDLUSTAMINE

Otsust on võimalik vaidlustada 30 päeva jooksul teatavaks tegemisest, esitades vaide haldusakti andjale haldusmenetluse seaduses sätestatud korras või kaebuse halduskohtule halduskohtumenetluse seadustikus sätestatud korras.

(allkirjastatud digitaalselt)
Martin Nurme
juhataja
maapõuebüroo

Lisa: Üldgeoloogilise uurimistöö luba

Teadmiseks: Heidelberg Materials Kunda AS, Maa-amet, Rakvere Vallavalitsus, Tarbijakaitse
ja Tehnilise Järelevalve Amet

Valdo Tohver
spetsialist
maapõuebüroo